

N:o 17.

Ank. till Riksd. Kansli den 22 April 1875, kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om vidtagande af åtgärder för handelsdomstolars införande i de större städerna inom Sverige.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till Lag-Utskottet remitterad motion (N:o 121) har Herr *C. F. Lundström* anført, hurusom, i följd af handelsns kosmopolitiska natur, en handelsrätt, bygd uteslutande på inhemska grundval, åtminstone hos de mindre folken knappast vore tänkbar. Mera omfattande handelsgemenskap emellan olika nationer betingade nemligen med nödvändighet, att handelsrätten hos de olika folken hvilade på hufvudsakligen enahanda principer, och att vid tillämpningen deraf några väsendtliga skiljaktigheter icke förefunnnes. I senare tider hade ock den franska handelslagstiftningen utöfvat stort inflytande på de öfriga bildade folkens handelsrätt. Denna inrättning, som, under benämning *handelsdomstolar*, under det första kejsardömet i Frankrike infördes genom lagen den 24 September 1807, hade, till synnerligt gagn för affärlifvet, vunnit inträde äfven hos flera andra handlande nationer, hvilka dels hufvudsakligen antagit den franska handelsrätten till efterlefnad, dels ock låtit densamma tjena till förebild för den inhemska lagstiftningen. Äfven i vårt grannland Danmark, hvars lagstiftning fortfarande hvilade på nationel grund, hade, för behandling af sjörätts- och handelstvister, genom en förordning af den 19 Februari 1861, inrättats en så kallad *Sö- og Handelsret*, hvilken — sammansatt af en utaf Konungen nämnd, såsom domare kvalificerad ordförande, samt tjugo handelskunnige och tio i sjöfart eller skeppsrederi erfarne män, hvilka turvis deltog i förhandlingarne till ett antal, förutom ordföranden, af fyra i viktigare och två i ringare mål — hade att afgöra, förutom sjörättsmål, dels alla emellan handlande uppkommande tvister, som härflöte af eller hade afseende på handelsförhållanden, dels tvister emellan

Bih. till Riksd. Prot. 1875. 7 Saml. 15 Häft.

handlande och fabrikanter eller handtverkare, härrörande af köp eller salu i sådana partier, som vore föremål för grosshandel, och af varor, som brukades till fabriks- eller handtverksdrift eller ock af fabrikers eller handtverkens alster, dels tvister om vaxelbanker och mäklareförrättningar emellan de med nämnda yrken sysselsatta personer samt handlande, och om handel genom mäklare eller slutsedel, samt dels tvister emellan handlande och assuradörer äfvensom vaxelmål emellan handlande. De förnämsta fördelarne af handelsdomstolar vore, att vid målens afgörande man hade att vid handelsdomstolarne förfoga öfver den största möjliga sakkännedom i affärsförhållanden och vid handelsbruk, hvilka äfven der tillämpades, och att, till följd häraf, äfven domsluten blefve mera öfverensstämmande med den allmänna uppfattningen af det rätta, än som vore fallet i afseende på de domslut, hvilka faldes vid de allmänna domstolarne, hvilkas domare saknade denna särskilda sakkännedom och ej heller hade sig bekanta de rådande handelsbruken, så att den rättvisa, som af dem skipades, blefve rent formel; samt att, då målen vid handelsdomstolarne i allmänhet behandlades med enklare former och mindre omgångar än vid de allmänna domstolarne, handelstvisters afgörande vid de förra vore förenadt med vida mindre tidsutdrägt än vid de senare. Företrädevis i dylika tvister vore äfven skyndsamhet behöflig. Af affärsmannens verksamhet uppkomme nemligen en kedja af förbindelser, bestående af fordringar och skulder; och för att, såsom sig borde, punktligt godtgöra dessa senare, erfordrades precision vid de förras inbetalning. Uppstode angående fordringsrätten tvist, visade gäldenären tredska eller försumlighet vid fullgörande af sin förbindelse, erfordrades derföre för affärslivets sunda och obehindrade gång ett snabbt och kraftigt ingripande af lagen och dess handhafvande. Då våra domstolar i de större städerna, hvarest affärsverksamheten koncentrerade sig, icke vore till sin sammansättning och till sitt arbetssätt så inrättade, att affärslivets oeftergifliga kraf, att uppkommande tvister på ett skyndsamt och i öfrigt tillfredsställande sätt afgjordes, kunde anses erforderligen tillgodosedt, samt den stigande materiela utvecklingen inom landet kräfde en motsvarande utveckling i lagstiftningen, har motionären föreslagit, "att Riksdagen måtte uti underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och till en blifvande Riksdags pröfning framställa nådigt förslag angående handelsdomstolars införande i de större städerna inom Sverige".

I följd af den vidsträckta kommersiela gemenskapen emellan de olika nationerna och handelsns deraf beroende karakter, att icke vara bunden inom något visst lands område, hvilat handelsrätten på allmänna handelsbruk, hvilka, sedan århundraden småningom utbildade, för rätta tydningen af ett handelsaftal och deraf härflytande rättsföljder äro af bestämmande vikt. För ett rättvist bedömande af handelssaker erfordras dessutom i många fall kännedom

om en mängd andra af handelns natur beroende omständigheter, såsom om det sätt, hvarpå en affär bedrifves, om ett yrkes tekniska förhållanden, om handels-språket, om sättet för handelsböckers förande, om de grunder, hvarefter med afseende på handelns och yrkenas olika förhållanden skadestånd för kontraktsbrott bör beräknas jemte annat sådant. Ju mera blomstrande ett lands handel är, ju mera den sträcker sig till världens alla delar, desto mera är det derföre för handelstvisters riktiga behandling och rättvisa afgörande nödigt, att handelsdomaren är med affärlifvet förtrogen. Då emellertid handelsbruken ännu äro stadda i en beständig utveckling och, på sätt ofvan blifvit antydt, för handelstvisters pröfning oftast tarfvas kännedom om jemväl andra ämnen af sådan beskaffenhet, att de falla utom juridikens område, kan den rättslärd domaren icke förutsättas i allmänhet ega de omförmälda särskilda insigter, som för handelstvisters afgörande erfordras, utan han måste i fråga härom påkalla vittnesbörd af dem, som på grund af den kunskap, de genom egen erfarenhet vid yrkesmessigt drifvande af handel förvärfvat, kunna i dessa hänseenden meddela fullständiga och tillförlitliga upplysningar. Sådana upplysningar äro dock oftast ganska svåra, mången gång, isynnerhet i afseende på bestämmande af skadestånd, nästan omöjliga att genom bevisföring åstadkomma; och anskaffande af en sådan bevisning genom sakkunnige män föranleder i allt fall vid handelstvisters afgörande betydlig tidsutdrägt, hvilket, beträffande sådana tvister, är desto mera olämpligt, som det torde vara allmänt erkänt, att dessa tvister, för att icke menligt inverka på den kredit, som är för handeln oundgänglig, och icke genom förstöring af de varor, hvarom tvistas, eller deras fallande i pris vålla oberäkneliga förluster, böra bringas till slut med långt hastigare former och mindre omgångar, än den civila lagskipningen i allmänhet fordrar.

Då det sålunda visat sig af synnerlig vigt, att de domstolar, der handels-saker afgjordes, vore så organiserade, att inom dem förefunnnes praktisk kännedom om ärendenas natur, och att lagens tillämpning i afseende på dylika tvister ställdes under mera förenklade, hastigt verkande former, än med hänsyn till andra tvistemål, hafva på en mängd ställen i utlandet blifvit inrättade särskilda handelsdomstolar, hvilka, sammansatta uteslutande eller till större delen af affärsmän, ega att afgöra handels- och sjörättsmål och vid deras behandling icke äro bundna af den civila lagskipningens långsamma rättegångsformer utan fått för sig stadgad en särskild processordning, åsyftande att genom förenklade föreskrifter i afseende på bevisningen och rättegångsformerna i allmänhet befördra handelstvisters skyndsamma pröfning; och erfarenheten lär hafva ådagalagt, att dessa domstolar, der de finnas, kommit i åtnjutande af stort förtroende och visat sig medföra, förutom de fördelar, som blifvit här ofvan antydda, jemväl till förekommande af orättmätiga rättegångar en förmånlig inverkan, i det affärsmännen lära hysa räddhåga att vid han-

delsdomstolarne, som bestå af deras egne yrkesbröder, anhängiggöra anspråk eller framställa invändningar af sådan beskaffenhet, att de kunna menligt inverka på deras kommerciela anseende.

Den på senare tider i den europeiska lagstiftningen allmänt antagna grundsats, att det är för ett lands internationela handel af stor betydelse, att de lagar, som derå kunna ega tillämpning, äro i de olika länderna till sina hufvudgrunder med hvarandra öfverensstämmande, har äfven hos oss i sådan måtto gjort sig gällande, att främmande lagstiftning tagits till mönster för våra vaxel- och konkurslagar. Den stora kommerciela utveckling, som för närvarande inom vårt land försiggår, synes, på sätt motionären framhållit, påkalla att våra rättegångsformer, i hvad de hafva på kommerciela tvister afseende, böra undergå sådana förändringar, att de både kunna anses motsvara den inländska handelns fordringar på ett skyndsamt och rättvist afgörande af handelstvister och, genom att, såvidt möjligt är, bringas till öfverensstämmelse med den utländska lagstiftningen i ämnet, blifva egnade att hos utlänningen ingifva det förtroende, som handelsgemenskapen med honom kräfver; och då det är bekant, att utarbetandet af förslag till ny rättegångsordning snart nog torde komma att blifva föremål för lagberedningens verksamhet, föranlättes Utskottet i anledning af förevarande motion vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville besluta att i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i sammanhang med utarbetande af förslag till ny rättegångsordning låta komma under öfvervägande om och i hvad mån handelsdomstolar må kunna i riket införas.

Stockholm den 22 April 1875.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Reservation:

af Herr von Gegerfelt.

Herrar *Sven Nilsson* och *Anders Persson* hafva begärt få antecknad, att de icke i beslutet deltagit.